AN'ANAVIY IJROCHILIK DARSLARIDA ILG`OR TEXNOLOGIYALARNI QO`LLASH TIZIMI VA UNING SAMARADORLIGI

Xoliqov Xusniddin, To'ychiyev Tal'at
Respublika musiqa va san'at kolleji

Biz mazkur ilmiy tadqiqotimizni olib borish jarayonida ta`limni texnologik yondashuvlar asosida tashkil etishga oid ilmiy – pedagogik adabiyotlarni o`rganish davomida va ushbu muammo yuzasidan amaliy tajriba sinov ishlarini olib boorish paytida asosiy e`tibor tadqiq etilayotgan muammoning amaliy jihatlariga qaratilishi lozimligini aniqladik va biz ham shunday yo`l tutishimiz to`g`ri bo`lishiga ishonch hosil qildik.

Ta`lim berish davridagi amaliy pedagogik faoliyat ta`lim beruvchi (O`qituvchi - pedagog) hamda ta`lim oluvchi (o`quvchi) o`rtasida ro`y beruvchi va o`zida didaktik xususiyatlarni namoyon etuvchi amaliy faoliyat mazmunini yorituvchi jarayondir. Nazariy – pedagogik g`oyalar, har qanday ta`limga tadbiq etilayotgan ish shakl, usul, vositalar, bevosita amaliyotda ta`lim va tarbiyaviy jarayon mohiyatini o`rganish, tahlil etish, uumumlashtirish asosida qaror topadi. Shuning uchun ham pedagogik va ilmiy izlanish jarayonida tajriba – sinov ishlarini tashkil etish shu jarayonning o`zagi sifatida namoyon bo`ladi.

Tadqiqiy izlanish natijalarini aniqlash maqsadida tashkil etiladigan tajriba – sinov ishlari ma`lum va aniq maqsadga yo`naltirilgan reja va dasturga asoslanishi ishlarni tizimli va aniq bo`lishini ta`minlaydi. Shunga ko`ra biz ham musiqa darslariga ilg'or pedagogik texnologiyalarni tadbiq etishning ta'lim sifati va samaradorligini oshirishini isbotlash bo'yicha tajriba-sinov ishlarini olib borishda ta'kidlab o'tilgan fikrlarga tayangan holda eng avvalo tajriba-sinov ishlarini olib borish bo'yicha o'z dasturimizni ishlab chiqdik. Unda musiqa darslarini olib borish jarayonida ta'lim texnologiyalarini qo'llash o'quvchilarni musiqiy-nazariy bilish, qiziqish qobilyatlarini, musiqa madaniyatini shakllanishiga samarali ta'sirini kuzatish imkonini beruvchi muayyan bosqichlari, ularni o'ziga xos xususiyatlari (har bir bosqichda amalga oshiriladigan vazifalar), shuningdek ularning obyektiv shart-sharoitlari, statistik tahlilning o'tkazilishi shartlari, baholash mezonlari kabilar e'tiborda tutildi.

Pedagogik faoliyatni texnologik yondashuv asosida tashkil etishning samaradorligi birinchi navbatda o'qituvchining ushbu yo'nalishdagi tayyorgarlik mahoratiga bog'liq. Bu mashg'ulotlarni mavzusi, mazmuni sinf,guruhning imkoniyati, mavjud shart-sharoitlarini aniq va to'g'ri baholagan holda, o'zining pedagogik texnologiyalarni qo'llashdagi imkoniyatlarini tanqidiy baholashiga bog'liqdir.

Bu ko'rsatkichlarni o'quvchilarning pedagogik texnologiyalar, musiqali o'yinlar, ritmik-raqs harakatlarini darsda qo'llashga munosabatlari bilimi haqidagi so'rovlarimiz natijalari bilan taqqoslaganimizda bu xolatda vaziyat biz kutganchalik emasligi ma'lum bo'ldi. Olingan natijalar tahlilidan ma'lum bo'ldiki musiqa o'qituvchilarini birinchi galda pedagogik faoliyatga texnologik tayyorlash zarur yoki ularni ushbu yo'nalishda malaka oshirishlarini ta'minlash, qisqa kurslarda o'qishlariga imkon yaratish lozim.

Shundan so'ng texnologiyalashtirilgan ta'limni an'anaviy uslubdagi mashg'ulotlarga nisbatan afzallik jihatlarini aniqlash bo`yicha o`zimiz ishlab chiqqan dastur asosida tajriba – sinov ishlarini shakllantiruvchi bosqichidagi vazifalarni amalga oshirishga kirishdik.

Tadqiqot muammosi doirasida tashkil etilgan amaliy tajriba – sinov ishlari jarayonida o`quv mashg`ulotlarini ilg`or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda tashkil etish (tajriba sinflarida), qo`llanilayotgan texnologiyalarni o`quv mashg`ulotlari, mavzulari, mashg`ulot vaqti,

sinf o`quvchilarining qiziqish va qobilyatlari, mavjud shart – sharoitlarni hisobga olgan holda uyushtirishga asosiy e`tiborni qaratdik.

O`quv mashg`ulotlarining mazmuni, mohiyati va musiqiy faoliyatlarning o`ziga xoslik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda ularga mos texnologiya va pedagogik metodlardan o`z o`rnida foydalanildi. Interfaol metodlardan “Aqliy hujum”, “Klaster” (tarmoqlash), “Blits so`rov”, “Piramida”, “Bumerang”, “Skarabey”, “Bahs - munozara”, “Doira stol atrofida”, “O`yla, izla, top”, “Kuyni top”, “Men dirijyor”, “Quvnoqlar va zukkolar”, “Konsert dars”, “Viktorina darslari”, amaliy metodlardan “Savol - javob”, “suhbat”, “hikoya”, “tushuntirish”, “uqtirish” va ko`rgazmali, texnik vositalar yordamida namoyish qilish, ko`rsatish kabi uslublarga keng o`rin berildi.

Bahs – munozara, savol – javob, erkin muloqotga asoslangan, o`quvchilarni darsda faol ishtirok etishga, erkin fikrlashga, turli xil harakatlarni bajarishga, o`z munosabatini bildirishi, bahslashishga undovchi tadbirlar samarali va qiziqarli kechishi kuzatildi.

Tajriba – sinov ishlari jarayonida darslarni interfaol va o`z o`rnida amaliy (an`anaviy) metodlardan foydalanish darslarni samarali kechishiga olib kelishida obyektiv va subyektiv omillarni e`tiborga olinishi bu boradagi izlanishlarimizning eng muhim jihatlaridan ekanligi ma`lum bo`ldi.

WORDLY
KNOWLEDGE